

A vármegye embere – egy hétszilvás kisnemes és „jó táblabíró” a Magyar Tudományos Akadémián.

Zsoldos Ignác jogtudós és gyakorlati jogművelő életpályája és tudományos munkássága Pápától Veszprémig\*

## KOIGYULA

Életpályája

{Fotó: zsi.png} Zsoldos Ignác (1803–1885. Forrás: Vasárnapi Ujság, Szomaházy István: Zsoldos Ignác (1803 – 1885.), 1885. okt. 4. 1–2. o.)

Ebben a tanulmányban egyfelől korábbi köteteink<sup>1</sup> Zsoldosról alkotott portréját rajzoljuk újra eltérő vonásokkal gazdagítva azt, másfelől új adalékokkal szolgálunk fő jogi műve korabeli értékelését illetően, valamint novumként utalunk a Rózsa Sándor perben vitt szerepére.

Zsoldos Ignác akadémikus volt az első olyan magyar jogtudós, aki közigazgatással, azon belül is helyi igazgatással (valamint rendészeti igazgatással) érdemben foglalkozó tudományművelőnek tekinthető. A református vallású Zsoldos 1803. július 24-én, Pápán (Veszprém vármegye)<sup>2</sup> született,<sup>3</sup> és 1885. szeptember 24-én Veszprémben<sup>4</sup> (Veszprém vármegye) hunyt el. Szerteágazó tehetségű jogtudóst tisztelhetünk benne (mint említettük, a hazai közigazgatási jog egyik korai megalapozója, de emellett váltó- és csődjogász) aki számos egyéb területtel is foglalkozott a törvénytudományon túl, mind elméletben (fordítástudomány, latin filológia, pszichológia), mind a gyakorlat terén (rajzolás, festészet, kalligráfia, pecsénnyomómetszés, tánc, zongorázás). A jogi munkák írásához a kellő alapot gyakorlati pályája adta. Volt szolgabíró, főszolgabíró, táblabíró, vármegyei főjegyző, felsőbbbírói bíró. Felsőbírói pályájának állomásai: legfelsőbb semmítőszéki udvari tanácsos, hétszemélyes táblai tanácselnök, kúriai legfőbb ítélőszéki tanácselnök.

---

\* A tanulmány a Nemzeti Közszerológiai Egyesület Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Társaság „Magyar Zoltán összes munkái. Kritikai kiadás (2014–2033)” valamint az ELKH Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet „Nemzeti Jogi Bibliográfia. Jog- és államtudományi bibliográfia I. Könyvészet 1867–1950” elnevezésű kutatások keretében készült. A kézirat lezárva: 2022. augusztus 20.

<sup>1</sup> KOI 2013. 11–46., KOI 2014. 121–140. o. A közölt idézetekben a helyesírást a mai szabályokhoz alkalmaztuk, természetesen a szöveg megváltoztatása nélkül.

<sup>2</sup> HUDI 1986. 339–351. o., SCHOLTZ 2011. 106–107. o. Borovszky Samu 26 kötetes vállalkozásában Veszprém vármegyét sajnálatosan nem dolgozta fel: BOROVSZKY 1896–1905. I–XXIV. 1–15763.

<sup>3</sup> Születésének időpontjával kapcsolatban különféle vélekedések olvashatóak. A helyes időpontot közli: TÓTH 1886. 4. o. Ennek nyomán: SZINNYEI F. 1914a. 1952–1953. <http://mek.oszk.hu/03600/03630/> (31.357. rekord), illetve KOVÁCS 1969a. 1097. <http://mek.niif.hu/00300/00355/html/index.html>. Július 2-i téves dátummal Markó László hozza az adatot: MARKÓ 2003. 1443. o. Korábban ezt követte a magyar Wikipédia címszava is: N. N.. 2008. 1. o. Id. Szinnyei József, illetve a XIV. zárókötet vége esetében fia, Szinnyei Ferenc összeállításában megjelent, mai napig alapvető hazai szak- és szépirodalmi szerzői biobibliográfia esetében említendő, hogy a Zichy Domokos életrajztól Zsutai János életrajzáig terjedő címszavakat (beleértve tehát a Zsoldos Ignácra írt szócikket is) Szinnyei Ferenc írta. A *Magyar írók élete és munkái* kiadvány esetében jelzett számok nem oldalszámra, hanem hasábszámra utalnak.

<sup>4</sup> MARKÓ 2003. 1443. o.

Édesapja Zsoldos János<sup>5</sup>, Veszprém vármegye első kinevezett tiszti főorvosa volt, aki számos dietetikai mű szerzőjeként is ismeretes.<sup>6</sup> Az atya maga is tudománykedvelő és tudományművelő ember volt, a lázat csillapító kinin olcsóbb szerekekkel történő helyettesítésében ért el eredményeket. Anyja Eöry Terézia, Eöry János megyei főbíró és Torkos Julianna leánya. Zsoldosnak két öccse és két nővére is volt, ők azonban nem a tudományokkal foglalkoztak, ámde pályájuk során a vármegyei táblabíróvilág haladó, pozitív hagyományait testesítették meg.<sup>7</sup>

Alsó fokú tanulmányait szülővárosában, Pápán, valamint Sopronban végezte.<sup>8</sup> Ez az enciklopédikus tömörségű egyetlen mondat a tudós szellemi alaptanulmányainak, pallérozódásának változatos színtereit foglalja magában. Tanulmányai kezdőévére nem találtunk adatot sehol sem, de 1809 vagy 1810 valószínűsíthető ekként. Tanulmányait a pápai Református Kollégiumban kezdte meg, az akkor grammatikai tanfolyamnak nevezett elemi ismereteket adó oktatási forma keretei között. 1814 és 1816 között a syntaxis tanfolyamot Sopronban hallgatta, már 11 esztendőskorától fogva. Feljegyezték róla, hogy a syntaxison már első éves (novitius) korában a másodéves (veteranus) diákok előlülői között foglalhatott helyet. Az alsó fokú iskolázatása során a későbbi akadémikus a diákok között többnyire első eminensként foglalt helyet a rangsorban, de negyedik helyezéskor rosszabbat soha nem ért el. Kiemelkedett a latin és a görög nyelvben, valamint rajzból. A kis Ignác az idegen városban erős némettudást szerzett. A poétai osztályt már Sopronból való visszatértét követően szülővárosában, Pápán, a Református Kollégiumban végezte. Itt tovább erősödött a görög és római klasszikusok iránti érdeklődése, és külön örömet okozott számára, hogy az úgynevezett poétai évfolyam lényege éppen a klasszikusok megismerésében, valamint (kötött versmértékű latin és ógörög) költemények írásában állott. A költészet iránti fellángoló szenvedélyét azonban elfojtotta magában, és a realitás talajához jobban kötődő természet- és történettudományok felé fordult. Tette mindezt második atyjaként tisztelt tudós rokona, Márton István<sup>9</sup> pápai bölcsellettanár tanácsára, akinek neje Zsoldos lány volt. A némileg szertelen fiatalember felhagyott a költészet és a festészet művelésével, és magát a „reáliák” tanulmányozására adta. (Márton István egy könyvét is megkapta saját kezű bejegyzése tanúsága szerint).<sup>10</sup> Feljegyezték róla azonban, hogy még idős fővel is teljes latin Horatius ódákat idézett fejből, akárcsak Anglia nagybírái.<sup>11</sup>

---

<sup>5</sup> Szinnyeiből azonosítottuk a Tóth Lőrinc által név szerint nem említett édesapa nevét. Tóth Lőrinc, a legjelentősebb Zsoldos-curriculum vitae szerzője távoli rokona volt Zsoldosnak (az emlékbeszéd 3. lapján maga írja „csak távolabbi sógorságban álltam vele”) ezen felül az Akadémián tagtársa, a Kúrián bírótársa volt. Az életrajzban a maga korában kiemelkedő büntetőjogász Tóth akadémikus megjegyzi, hogy Zsoldossal részben levezésben állott, részben „[...] ősi magyar szokás szerint [...] öccsének hívott, s én őt bátyámmak.” Erre: TÓTH 1886. 3. o. A levelezés (és a rokonság ténye) abban is segítette az életrajzírókat, hogy mélyebben megismerhesse Zsoldost.

<sup>6</sup> Szinnyei Ferenc Zsoldos János életrajzát lásd forrásként: SZINNYEI 1914b. 1953–1954.o. <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/>.

<sup>7</sup> TÓTH 1886. 5. o.

<sup>8</sup> Lásd az egy mondatos megfogalmazást: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o.

<sup>9</sup> Mándi Márton István életére lásd id. Szinnyei József címszavát: id. SZINNYEI J. (1902a) 930–934. o. <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/m/m15354.htm> (15.355. rekord). Márton számos tankönyvet írt főként a református teológiáról valamint a latin és német nyelvről. Figyelemreméltó az 1819-ből egy neki tulajdonított antikantiánus névtelenül megjelent munka: MÁRTONI. 1819. 1–53. o. (A művet Rozgonyi Józsefnek is szokás tulajdonítani.)

<sup>10</sup> MÁRTON 1817. 1–126. o. Egy címlap nélküli példányban fennmaradt Zsoldos bejegyzése és névbeírása: „Az érdemes szerzőnek ajándékából bírom. Zsoldos Ignátz poëta [i osztály tagja].” A címlapot és a beírást tartalmazó szenny-címlap egy részét kimentsették, a papírkötés egykorú. Fellelhető: Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum.

<sup>11</sup> Az alsó fokú oktatásban eltöltött éveire vonatkozó egyetlen életrajzi forrás: TÓTH 1886. 5–8. o.

Az oktatási rendszer kialakulatlan volta miatt<sup>12</sup> 1819-ben lehetősége nyílt arra, hogy felsőbb tanulmányokba kezdjen. Ekkor a Pozsonyi Akadémián filozófiát (korabeli szóval: bölcseletet) hallgatott, az első évben logikát. A bölcseleti képzés második évét Pápán abszolválta 1820-ban.<sup>13</sup> Eközben arab nyelvleckéket is vett, tanúságot téve összehasonlító hajlandóságáról (állítólag későbbben a Corpus Juris Civilis latin szövegét vetette egybe a Korán arab szövegével, főként a törvények hasonlóságait és különbségeit vizsgálva gyakorló bíróként). 1821-ben a filozófiai tanfolyam harmadik évét is Pápán végezte, Tóth szerint Pápán végezte jogi tanulmányai első évét ugyanekkor (véltetően a Pápai Jogakadémián)<sup>14</sup>, majd a második évét 1822-től a Pozsonyi Jogakadémián, főként Szlemenics Pálnál hallgatta.<sup>15</sup> Ez évben az évfolyamon az ifjú Ignác második eminensként végezte a jogi stúdiumokat. A korszakban az egyetemeken és az akadémiákon szokásban volt minden év végén az úgynevezett vitatkozás<sup>16</sup> (defensio), amikor egy tetszés szerint kiválasztott tételt vagy állítást egy tetszés szerint meghívott idegen (oppugnans) ellenvetéseivel szemben.<sup>17</sup> Az ifjú Zsoldos és Tarnóczy Kázmér<sup>18</sup> nevű hallgatótársa (későbbi főispán) azzal adták jelét nagy felkészültségüknek, hogy nem választottak ki külön tételeket, hanem Rudnay Sándor esztergomi bíboros érsek, hercegprímás könyvtárosát, Bencsik Józsefet,<sup>19</sup> több latin nyelvű jogi munka, és egy német erkölcsstan szerzőjét, esztergomi áldozópapot (presbyter) kérték fel oppugnansnak.

Ekkoriban a későbbi jogtudós szabadidejében egyebek mellett a francia nyelv tanulásával is foglalkozott. Véltetően 1823-ban<sup>20</sup> a gondos édesapa jónak látja joghallgató gyermekét továbbbi német nyelvi és külföldi jogi képzésre a Bécsi Egyetemre küldeni egy esztendő időtartamban. Itt római jogot és egyházi jogot hallgatott Dollinernél, és e jogi tantárgyakból kitűnőre vizsgázott, több mint száz ívet kitevő német nyelvű tananyagból.<sup>21</sup> Egyéb jogi tantárgyakkal kapcsolatos ismeretsajátításával összefüggésbe hozható más emlék nem maradt fenn, így az sem, hogy kapcsolatba került-e a közigazgatási joggal (vagyis annak valaminő korábbi megjelenési formájával), ez nem zárható ki, de a kutatás jelen állása szerint meg sem erősíthető. Afféle reneszánsz, minden iránt érdeklődő emberként már-már extrémnek minősülő tárgyakat is hallgatott (ásványtan, kórbonctan, nemzetgazdaságtan, vegytan), állítólag az egyetem valamennyi tárgyát és valamennyi tanárát legalább egyszer hallotta (beleértve a bábaságra és a csillagvizsgálásra vonatkozó ismereteket is).<sup>22</sup> Ebből az következik, hogyha az „egyebekre” ilyen figyelmet fordított, akkor a korban oktatott jogi tárgyakat is ismerte. A Moritz Stuben-

---

<sup>12</sup> Zsoldos egy 1805-ben Pápán végbement helyi reform folytán a korábbi három évfolyamos gimnáziumi képzés helyett hat évfolyamos képzésbe került (erre épült volna egy négy esztendőös református lelkész képzés). Az gimnázium igazgatója egyébként a máremlített Márton István volt. Erre lásd a fentebb már idézett életrajzi forrást: id. SZINNYEI J. 1902. 930–934. o.

<sup>13</sup> A protestáns főiskolai bölcészeti tanulmányokat csak egyedül Tóth Lőrinc említi meg. TÓTH 1886. 5–8. o.

<sup>14</sup> Az egyéb életrajzi források a Pápán kezdett jogi tanulmányok tényéről hallgatnak.

<sup>15</sup> TÓTH 1886. 8. o., SZINNYEI F. 1914a. 1952. o., KOVÁCS 1969. 1097. o., MARKÓ 2003. 1443. o.

<sup>16</sup> Tóth a magyar kifejezést nem adja meg.

<sup>17</sup> TÓTH 1886. 8–9. o.

<sup>18</sup> Tarnóczy Kázmér (1804–1884) felvidéki birtokos, országgyűlési követ (Bars vm.), alispán (Nyitra vm.), főispán (Bars vm.). 1848. március 25-én kiegészítő javaslatot készített az úrbéri törvény mérséklésére, melyet az ezaltált Széchenyi széttepett, hogy nyoma sem maradjon az országgyűlési iratok között. Lásd életére: KOVÁCS (1969b) 825. o. <http://mek.niif.hu/00300/00355/html/ABC15363/15508.htm>

<sup>19</sup> A keresztnevet Tóth Lőrinc nem adja meg.

<sup>20</sup> „Az új iskolaév kezdetén” – írja Tóth Lőrinc, ez 1822-höz képest 1823 kell, hogy legyen. Lásd: TÓTH 1886. 11. o.

<sup>21</sup> TÓTH 1886. 11–12. o.

<sup>22</sup> TÓTH 1886. 11. o.

rauch fellépése előtti közigazgatásra vonatkozó ismeretek azonban közelebb állhattak a kame-  
ralisztika Polizeiwissenschaft részéhez,<sup>23</sup> semmint a későbbi Verwaltungsgesetzkundehez,  
azaz a közigazgatási törvénytudományhoz. A bécsi esztendőik fizikailag megviselték az ifjút,  
de ismeretbővítést illetően igen eredményes tanulmányi évet hagyott maga mögött.<sup>24</sup>

Logikusan adódott a fiatal, de igen képzett Zsoldos számára, hogy az elméletben megszer-  
zett tudást a gyakorlatban is kamatoztassa. A joggyakorlat (patvaria) intézménye ekkor ismer-  
etes volt. Ezt Veszprém vármegye tiszti ügyészénél, Szép Ábrahámnál tette le (1824-ben), aki  
történetesen a kitűnő joggyakornok nagybátyja volt.<sup>25</sup> Itt a büntetőperekben, a polgári perek-  
ben, és az úrbéri perekben egyaránt jártasságra tett szert. Ugyanebben az évben francia és né-  
met irodalmi művek részleteit fordította, és az eredetiből könyv nélkül tanult meg részeket.<sup>26</sup>  
A vármegyei egyéves törvénygyakorlat után a királyi táblai jegyzőség következett, melyet a  
kortárs Tóth akadémikus sikamlós élményekről, durva szilajságokról nevezetes életrajzszakasz-  
ként jellemez a jogvégzett személyek életében általánosságban. Azonban a komoly, erkölcsi-  
ben szilárd Ignác „mondhatni, mint Szent József, minden aljasságtól s kicsapongástól menten élte át  
e válságos éveket” – tudósít minket a legteljesebb Zsoldos-életrajz szerzője.<sup>27</sup> 1825-ben Zsoldost  
már Szentkirályi László nádori ítélmester mellett folytatja joggyakorlatát (nálá is lakik és ét-  
kezik hat másik joggyakornokkal). Itt a fiatal joggyakornok a távollévő főrendek egyikét, gróf  
Somogyi Józsefet helyettesíti, így absentius ablegatusként a diéta törvényes tagja 14 hónapon  
át. A bécsi kormány „szűkgyű korlátoltsága” (Tóth) volt az oka, hogy az országgyűlési iromá-  
nyokat nem lehetett kinyomtatni („a...nyomdát...hiába találta fel Fust és Gutenberg”). Ezért az  
írásos feljegyzés helyszíni tollbamondás (dictatura) útján történt, melyet Tóth Lőrinc szemlé-  
letesen leír. Zsoldos neves ítélmester principálisának jurátusaként mondta tollba az elhangzó  
beszédeket az írnokok számára „az országgyűlési fiatalság fütttyöngve és harsogva viharzó hullám-  
zása közt.”

Zsoldos az országgyűlés üléseiről naplót vezetett, melyet 1884-ben a Magyar Tudományos  
Akadémia Könyvtárának ajándékozott. Itt, az országgyűlésen ismerte meg politikai eszmény-  
képét, a néhány társával már magyarul felszólaló fiatal gróf Széchenyi István kapitányt, aki  
iránt már ekkor tiszteletet érzett.<sup>28</sup> 1826-ban Pozsonyban kitűnő minősítéssel (praeclare calcu-  
lus) nyerte el az ügyvédi oklevelet.<sup>29</sup> **{Fotó. 1.jpg, 1a.jpg, 1b.jpg Képalá: Széchenyi István  
ajánlása Zsoldos Ignácnak. Forrás: Eötvös Károly Megyei Könyvtár (EKMK), Helytörténeti  
Gyűjtemény}**

---

<sup>23</sup> Államtudományi alapozású közigazgatás-tudomány a XVIII. században (1705–1840). Francia eredetű (*science de police*) irányzat, amely a német nyelvterületen szökött szárba. A magyar és a horvát területen főleg latin nyelven művelték (*scientia politico-cameralis*). Magyarország esetében már jogi jelleget is mutatott. Több hazai tudományos művelője is volt a XVIII. század utolsó harmadában és végén, közülük Rosos Pál és Reviczky József munkássága emelkedik ki. A szakigazgatások kialakulásának bölcsője volt, ezt követte a közigazgatási jogi iskola (1830–1840 körül, a közszerződési jog területén 1790-es évekbeli francia és német előzményekkel). KOI 2014. 45–67. o.

<sup>24</sup> Pozsonyi jogi tanulmányával együtt az összes életrajzi forrás említi a bécsi *peregrinatio academica*: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o., KOVÁCS 1969a. 1097. o., MARKÓ 2003. 1443. o.

<sup>25</sup> A joggyakorlat részleteire: TÓTH 1886. 12. o.

<sup>26</sup> A fordítási ténykedéseiről és egyéb szabadidőben űzött tevékenységeiről: TÓTH 1886. 12–13. o.

<sup>27</sup> TÓTH 1886. 13. o.

<sup>28</sup> Királyi táblai jegyzőségére és országgyűlési távollévő követi szereplésére: TÓTH 1886 13–14. o. Zsoldos és Széche-  
nyi kapcsolata: MÉSZÖLY 1917. 85–90. o.

<sup>29</sup> Az ügyvédi oklevél elnyerésének körülményeire: TÓTH 1886 15. o., illetve csak az ügyvédi oklevél elnyerésének  
puszta tényére és időpontjára: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o., illetve KOVÁCS 1969a. 1097. o., MARKÓ 2003. 1443.  
o.

Innentől hivatali pályája nyomban felíveléssel indult meg. 1826-ban visszatért szűkebb pátriájába, Veszprém vármegyébe, ahol gróf Eszterházy János megyei főispán tiszteletbeli aljegyzővé nevezte ki.<sup>30</sup> Ekkoriban Pápán, a büntető törvényszéken járt el, a Veszprémben végzett jegyzői tevékenység mellett. 1827. november 12-én szolgabíróvá választották a vármegyei tisztújításon, a 21 helységből és pusztákból álló felsőpápai járás tartozott hozzá. Tóth külön is kiemeli Zsoldossal kapcsolatban, hogy szolgabíróként – abban az időben szokatlanul – a főszolgabírótól függetlenül működött „fényes tanúságával felismert kötelességérzetének, ügyességének, és becsületességének.”<sup>31</sup> Az eljárásokat olyan kiválóan vitte, hogy a szomszéd vármegyék is példaként emlegették.<sup>32</sup> Úgy mondhatnánk, hogy a *ius vitae necisque* megtapasztalása ellenére is erkölcsös és példaadó hivatalnokká lett. Szolgabírósága éveiben lépett boldog házasságra sárbogárdi Soós Erzsébettel, egy vagyonos földbirtokos nemes család leányával.<sup>33</sup> **{Kép: 2.jpg Képalá: Zsoldos Ignác és Soós Erzsébet házassági anyakönyvi bejegyzése a sárbogárdi református gyülekezet anyakönyvében.}**

Öt esztendőnyi szolgabírói ténykedést követően, napra pontosan fél évtizeddel előző kinevezését követően, 1832. november 12-én gróf Zichy István megyei főispán azzal méltányolta Zsoldos tevékenységét, hogy főszolgabíróvá nevezte ki.<sup>34</sup> A korábban említett járás mellé Pápa mezővárosa tartozott még főszolgabírói joghatósága alá. Tevékenységéről megemlégték, hogy előtte folyt a legtöbb per,<sup>35</sup> azaz jogban verzásus, az úzusban tehetséges gyakorlati jogásznak bizonyult az elméletek embere. 1834. szeptember 15-től megyei főjegyző.<sup>36</sup> 1837 előtt Veszprém, Győr, Komárom, és Somogy vármegyék táblabírája, valamint a Dunántúli Református Egyházkerület főjegyzője.<sup>37</sup> 1843. április 24-ig töltötte be hivatalát, mikor is országgyűlési követé választották,<sup>38</sup> így a megyei hivatalnokságról le kellett mondania. Országgyűlési követként (ma képviselőt mondanánk) Veszprém vármegye követutasítással látta el őt, ez reformszellemű volt, de sok vonatkozásban konzervatívabb a Széchenyi-féle ún. Reformpárténál, melyhez Zsoldos is csatlakozott. **{Fotó: 3.jpg és 3a.jpg Képalá: Zsoldos Ignác és Kotsi Sebestyén Gábor megbízó levele az 1843. évi országgyűlésre. Forrás MNL VeML XIV. 15. Zsoldos Ignác Iratai }** Zsoldos helyesen látta meg, hogy a törvényhozási kérdések első tárgyalása a megyei kerületi üléseken történik, és ezeknek nem lévén naplója, az itt elhangzott beszédek mind feledésbe mentek. Ezért javasolta e beszédek rögzítését, sőt Pest vármegye vonatkozásában a rögzítését gyakorlott jegyzőként maga végezte.<sup>39</sup>

Korábban is érdekelte a jeles jogtudóst és gyakorlati embert a váltójog nem könnyű tudománya. Az 1841-ben hatályba lépett váltótörvény (1840. évi XV. tc.) kijavítása tárgyában kiküldött kerületi választmány tagja lett. Itt ismertté lett nagy váltójogi jártasságáról. **{Fotó: 4.jpg és**

---

<sup>30</sup> TÓTH 1886. 15. o. mellett csak egy további forrás (Szinyei Ferenc) említi ezt a tényt: SZINYEI F. 1914a. 1952. o., Markó László csak annyit ír, hogy „1826-ban Veszprém vm. tisztviselője lett”, erre: MARKÓ 2003. 1443. o., a tényről a többi életrajzi forrás hallgat.

<sup>31</sup> A részletekre: TÓTH 1886. 15. o. A pusztát a tényt csak egy másodlagos életrajzi forrás említi: N. N. 2008. 1. o.

<sup>32</sup> EÖTVÖS 1901. 201. o.

<sup>33</sup> TÓTH 1886. 16. o. ezen unikális adat egyetlen közlője. A pontosabb évszám nem volt megismerhető.

<sup>34</sup> A pontosabb ismertetés forrása: TÓTH 1886. 15–16. o. A főszolgabíróvá választás pusztá említése a másodlagos életrajzi forrásokban: SZINYEI F. 1914a. 1952. o., KOVÁCS 1969a. 1097. o.

<sup>35</sup> TÓTH 1886. 17. o. az egyedüli forrás a tényre.

<sup>36</sup> TÓTH 1886. 18. o., SZINYEI F. 1914a. 1952. o.

<sup>37</sup> Erre a két újabb stallumra csupán Tóth Lőrinc egy félmondata utal. TÓTH 1886. 22. o.

<sup>38</sup> Az időpont és a tény pusztá közlése: SZINYEI F. 1914a. 1952. o., KOVÁCS 1969a. 1097. o., MARKÓ 2003. 1443. o. A részletekre: TÓTH 1886. 22. o. Szinyei Ferenc tévesen közli, hogy a megyei főjegyzőséggel azonos évben választották volna országgyűlési követé.

<sup>39</sup> Az érdekes tény egyedüli közzétéveje: TÓTH 1886. 40–41. o.

**4a.jpg Képalá: A váltótörvény 1845. évi kiadása, valamint egy lap Zsoldos Ignác megjegyzésével. Forrás: EKMK Helytörténeti Gyűjtemény}** Ezért 1845. február 27-én (vagy ahogy a korszakban mondták, böjtelő hó 27. napján) a magyar királyi Váltófeltörvényszék, azaz a váltójogi (felső)bíróság bírójává nevezték ki.<sup>40</sup> István főherceg, nádor és királyi helytartó a kitűnően bíraskodó iudexet 1848. június 7-én (már a forradalom idején járunk!) a barát és példakép Deák Ferenc igazságügyi miniszter előterjesztésére a pesti Váltófeltörvényszék alelnökévé nevezi ki (az elnök Gosztonyi Miklós).<sup>41</sup> A másodlagos források többsége kifejezetten tévesen utal arra, hogy 1848 elején nevezték volna ki alelnökké.<sup>42</sup> Egyetlen szekunder forrás van, amely 1848-at említ, közelebbi megjelölés nélkül, és egyetlen másik akad csupán, amely a nádort, mint kinevezőt szóba hozza.<sup>43</sup> Zsoldos 1841-ben és 1845-ben két váltótörvénnyel foglalkozó monografikus törvényt magyarázatot is publikált (az egyikbe számos táblázatot is illesztett), részben ezek okán lett váltójogi bíró, de ezekkel, mint tárgyunkhoz nem tartozó anyagokkal, külön nem foglalkozunk.

Zsoldos életpályájának következő állomása a bécsi évek korszaka. Zsoldos 1849. szeptember végén Gosztonyi Miklós volt váltófeltörvényszéki elnök által Bécsben működtetett Jogi Bizottsághoz történő csatlakozásra kapott felhívást (amely akkoriban parancsként volt értelmezendő Tóth Lőrinc szerint).<sup>44</sup> Engedett a parancsnak. Ezt a lépést többen többféleképpen interpretálták. A másodlagos életrajzi irodalomban a következő kitételeket olvashatjuk: Szinyeyi Ferenc: „1848 végén Bécsbe hívták fel, mint bizalmi férfit” [...];<sup>45</sup> „[...] az 1849-i függetlenségi nyilatkozatot követően aulikus érzelmei miatt Bécsbe ment” [...];<sup>46</sup> „A függetlenségi nyilatkozat 1849. áprilisi megjelenése után Zsoldos, aki mindig aulikus érzelmű volt, állásáról lemondott, Bécsbe költözött [...]”<sup>47</sup> Markó: „A függetlenségi nyilatkozat elfogadása (1849. ápr.) után állásáról lemondott, és 1849 őszén Bécsbe költözött [...]”<sup>48</sup> Őszintén szólva, Markó László semleges hangvétele mondható a legkorrektebbnek, míg a Wikipédiáé, melyet létrehozói nem új ismeretek közzétételére, hanem csupán már publikált források összegyűjtésére szántak, igencsak bántó azzal a megállapításával, mely szerint Zsoldos Ignác 'mindig' aulikus érzelmű volt (lett volna). (A „szabad enciklopédia” ugyan nem számít tudományos forrásnak, de a felelőtlen, névtelen szerkesztés eredményeként fellépő torzító meglátások alkalmasak lehetnek a csak csupán innen tájékozódó tömegek megtévesztésére. Szinyeyi Ferenc sem bánik éppen kesztyűs kézzel személyével, mikor is bécsi bizalmi férfiúként írja le. Tóth még kevésbé hízelgő képet örökít meg Zsoldossal kapcsolatosan, mikor egy közelebbiről meg nem jelölt, feltehetőleg hírlapi nekrológból idéz: „Zsoldost azért, mert az osztrák kormány meghívását elfogadta, és évekig állott annak szolgálatában, kortársai, sőt legbensőbb barátai közül (!) is sokan elítélték, és kétségbe vonták hazafiságát.”<sup>49</sup>

<sup>40</sup> Az alábbi másodlagos források tévesen 1843-at jelölik meg a váltófeltörvényszéki bírói széken való törvényt ükése kezdő időpontjául: KOVÁCS 1969a. 1097. o., MARKÓ 2003. 1443. o. Az egyéb másodlagos források közül a tény időpontját helyesen adja meg: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o. A helyes adatok kútfeje ismét csak Tóth Lőrinc: TÓTH 1886. 41. o., aki ugyane helyen közli a váltófeltörvényszéki bírói kinevezés indokolásának részletét: „A kinevező legfelsőbb oklevél szavai szerint: »Az irodalmi pályán s részint a megyében 1827 óta viselt szolgabírói és főjegyzői hivatalában, közhasznú munkák kiadásával s tisztí kötelességének mindenkor buzgó teljesítésével kitüntettet alapos jogtudománya s hű és hasznos szolgálatait vetettek tekintetbe.«”

<sup>41</sup> TÓTH 1886. 41. o.

<sup>42</sup> KOVÁCS 1969a. 1097. o., MARKÓ 2003. 1443. o.

<sup>43</sup> 1848. év említése: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o., a nádor, mint kinevező feltüntetése: N. N. 2008. 1. o.

<sup>44</sup> TÓTH 1886. 45–46. o.

<sup>45</sup> SZINNYEI F. 1914a. 1952. o.

<sup>46</sup> KOVÁCS 1969a. 1097. o.

<sup>47</sup> N. N. 2008. 1. o.

<sup>48</sup> MARKÓ 2003. 1443. o.

<sup>49</sup> A közelebbiről szerzőileg nem perszonifikált nekrológrészletet idézi: TÓTH 1886. 42. o.

Kérdés, hogy mit hoz fel ezek után védelmére atyafija, a távoli rokon, szintén akadémikus, őt elparentáló Tóth Lőrinc?

Először is elvi alapvetésként a következőket: „A szigorú közvélemény általában kárhóztató ítéletet mondott azon férfiak felett, kik a bécsi kormánytól s annak hazánk nyakára küldött vagy itt talált közegeitől bárminő hivatalt vagy alkalmazást elfogadtak; s én bizomnyal távol vagyok attól, hogy ama magyarakat, kik az alkotmánytipró rendszernek saját nemzetük törvényei szabályainak kiirtására vagy legalább gyengítésére s megnyirbálására munkás segédkezet nyújtottak, vagy éppen a bakók szolgálataiba pecérekiül szegődtek, mentegetni akarnám. De különböztesünk jól, hogy jól okoskodhassunk.”<sup>50</sup> És mit szegez szembe a hazafiatlanság vádját tartalmazó nekrológgal szemben? „Kortársai közül öbben, megengedem; ugyanazok, kik elítélték Zádort, Fogarast, és Noszlopyt is, mert szintén bírói hivatalt vállaltak, kik elítélték a többiek során ama férfiakat is, kik bujdosó s üldözött hazafiakat rejtegettek – mint ezt saját legközelebbi barátaim s rokonaim elbeszélése után tudom – s láttak el útlevéllal, figyelmeztettek a rájuk váró veszélyre, a csak azért viselték az alkotmányellenes kinevezés bélyegét, hogy a kínos állapotokat lehetőleg enyhítsék, mérsékelve hassanak egyesekre nézve mennykőhárítók lehessenek. De nem ítélték ám el a bírói hivatalban maradtakat azok, kik a felfüggesztett magyar törvények templomának romjai közt is, peres ügyekben, magánviszonyaikkban igazságot és annak keresése közben jó tanácsot, szíves látást, rokoni részvétet szomjazva, mindezt feltalálták a Bécsben székelő magyar bírák egy részénél, Zsoldosnál és társainál. Nem ítélt el őket Deák Ferenc, az igazságos, de szelíd bíró s nem ítélt el őket egyetlenegy belső barátjuk sem; ki őket lelkiük fenekéig ismerte.”<sup>51</sup>

Nehéz az ügyben igazságot tenni. Mindenesetre érdemes az alábbiakban arra figyelni, hogy miben is állt Zsoldos bécsi tevékenysége? Báró Schmerling igazságügy-miniszter arra szólította fel,<sup>52</sup> hogy vegyen részt az Osztrák Általános Polgári Törvénykönyv (Optk.) magyarra fordításában<sup>53</sup> a jogakadémiai tanár Zádor (Stettner) György váltójogász akadémikussal együtt. Zsoldos, ekkora maga is akadémikus (és szintén váltójogász is) rendelkezett a feladathoz szükséges kellő nyelvi jártassággal. E munkát a két magyar jogtudós minden díjazás nélkül végezte. Ugyan 1849 végén Zsoldos Ignác különvéleményt nyújtott be báró Schmerlinghez az ügyben, hogy a magyar országgyűlés összehívásáig a törvénykezési szervezeti jogban változtatások ne történjenek, ezen egyenes és nyílt kiállítás ellenére diktatórikus viszonyok mellett is a bécsi Legfőbb Törvényszék ideiglenesen létrehozott Magyar Osztályára nevezte ki udvari tanácsosi címmel és ranggal az az igazságügy-miniszter, akivel pontosan a bírói szervezet megváltoztatása tárgyában került elvi összeütközésbe.<sup>54</sup> Kinevezése 1850-ben történt.<sup>55</sup> Másik fellépése vallásához kötődik. A „buzgó protestáns” a korábbi hazai református egyházközségi világi főjegyzőségéhez hasonlóan elvállalta a bécsi református gyülekezet gondnokságát, erre a tisztségre a szerv meg is választotta. (A hazai református életben betöltött szerepéről bécsi udvari tanácsossága és Bécsbe költözése miatt kellett lemondania.) Érdekes vonása a kornak, hogy kormányhivatalnokként (forrásszerű kifejezés!) nem volt jogi akadály az egyházi élet irányításában történő világi köntösbeni részvételnek. Később a bécsi Református Egyházközségnek (ez nyilván döntően helyi magyarokból állott) nemcsak tagja, de elnöke is lett. Itt érde-

<sup>50</sup> TÓTH 1886. 42. o.

<sup>51</sup> TÓTH 1886. 42–43. o.

<sup>52</sup> TÓTH 1886. 46. o. A tényt a szekunder életrajzi irodalomból csupán Szinnyei említi: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o.

<sup>53</sup> Végeredménye: ZSOLDOS–ZÁDOR (ford.) 1853. 1–395.

<sup>54</sup> TÓTH 1886. 46. A kinevezésnek csak a tényét említik: SZINNYEI F. 1914a. 1952., KOVÁCS 1969a. 1097., MARKÓ 2003. 1443.

<sup>55</sup> Az évszámot Tóth nem említi, ellenben –ritka példaként– a másodlagos források egyöntetűen hozzák: SZINNYEI F. 1914a. 1952., KOVÁCS 1969a. 1097., MARKÓ 2003. 1443.

mes kiemelni e buzgó protestáns jogtudósunk azon szerepét, amelyet a protestáns vallásszabadságot támadó Thun-féle nyílt parancs ellenében fejtett ki. Tóth rámutat, hogy ez a szerep nem lehetett egy kormánytisztviselő esetében annyira nyíltan vállalt, mint a politikusok (Ráday gróf, Teleki gróf, az igen ifjú Tisza Kálmán gróf – hogy csak a legtekintélyesebb református politikusainkat említsük) esetében. Zsoldos szerepe mégis kulcsszerep: ugyanis ő fogalmazza azt a felterjesztést, amelyet az uralkodóhoz, I. Ferenc Józsefhez az a protestáns Benedek Lajos tábornagy nyújtott be, akinek igen nagy hatalma volt, és az udvar legmagasabb kegyét élvezte.<sup>56</sup> (Továbbá, mint korábban írtuk volt, Zsoldos gyermekkori játszótársa.) Nyilvánvaló, hogy egy kormánytisztviselő (egy, a legfelsőbb törvényszéken bíraskodó bíró) saját nevében nem fordulhatott egy ilyen kérdésben az uralkodóhoz. De egy ilyen kérvény megfogalmazása, és a Schmerlinggel szembeni elvi ellenállás nem egy megalázkodó osztrákbarát aulikus képét festi elénk, hanem egy olyan top level jogi szakértőét, aki hazafiként tevékenykedett egy elnyomó rendszerben. Ezt támasztják alá Szinnyei alábbi szavai is: „1849 után [Noszlopy] elfogadta a bécsi Legfelsőbb Törvényszéknél az egyik bírói széket, mely magyar bírák számára volt fenntartva, de Zádor Györggyel és Zsoldos Ignáccal együtt csak azért, hogy a magyar perekben vezérszerepet viselve, a magyar nyelvet, amennyire a meddig lehetett, és a magyar jogelveket megmentsék és fenntartsák.”<sup>57</sup>

Az összbirodalmi Legfőbb Ítélo-és Semmítőszék (Oberster Gerichts- und Kassationshof) ideiglenes Magyar Osztálya<sup>58</sup> esetében meg volt ígérve, hogy önálló osztállyá lesz szervezve. Ehelyett a túlzott központosítási törekvéstől vezérelt osztrák adminisztráció az ideiglenes osztályt beolvastotta. Jelentősége abban állt, hogy a magyar nyelven folyó felsőbírói perekben Bécs biztosította, hogy az érdekeltek anyanyelvükön pereskedhessenek. Ehhez képest a beolvasztás után is magyarul folytak a perek mindaddig, amíg ezt meg nem tiltották (gr. Nadasdy Ferenc 1857 és 1860 között császári igazságügy-miniszter, a Reichsrath élethossziglani tagjának köszönhetően, akit Tóth tüntetően és joggal nevez „magyarból lett német igazságügyminiszternek”).<sup>59</sup> A magyar bírák tevékenysége egyre okafogyottabbá vált. Ekkor, 1861-ben állították vissza a magyar királyi Hétszemélyes Táblát, ahová a bécsi magyar bírákat közbírákként nevezték ki.<sup>60</sup> 1861. március 30-án az újra felállított Váltófeltörvényszék elnöki posztját kínálták fel számára, melyet elutasított.<sup>61</sup> 1865-től Zsoldos hétszemélyes táblai tanácselnök volt.<sup>62</sup> Ezt a posztot 1869. május 1-jéig töltötte be, mikor is az átalakított és újjászervezett magyar királyi Kúria Legfőbb Ítélszéki Osztályához nevezték ki tanácselnökké,<sup>63</sup> ahol a Váltó-, Csőd-, és Bá-

---

<sup>56</sup> A bécsi gyülekezeti szerepre és a Thun-féle protestánsellenes nyílt parancs elleni felterjesztés megfogalmazására: TÓTH 1886. 47.

<sup>57</sup> id. SZINNYEI J. 1903. 1093. o.

<sup>58</sup> A kérdés feldolgozatlansága okán érdemes közzétenni az ideiglenes Magyar Osztály bíráinak neveit: az elnök Szerencsy István, korábbi királyi személynök, Tóth szerint 'vastag nyakú magyar ember'. A tagok: gr. Cziráky János; Markovics János; Noszlopy Ignác; br. Remekházy József; Steinbach; Széll Imre; Torkos Sándor(?); Zádor György, Zsoldos Ignác. Tóth több esetben csak családnevet adott meg, (és Zádort nem is említette meg, továbbá néhol elhagyta a főnemesi cím megjelölését). A kiegészítéseket Szinnyei alapján végeztük, amennyiben lehetséges volt. Lásd: TÓTH 1886. 46. o.

<sup>59</sup> TÓTH 1886 46–47. o.

<sup>60</sup> TÓTH 1886. 48. o. Akad forrás, amely tévesen közli, hogy Zsoldos már ekkor bírói tanácselnök lett volna: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o. Ugyanakkor lényegében valamennyi másodlagos forrás hallgat Zsoldos 1861 és 1865 közötti időszakáról.

<sup>61</sup> TÓTH 1886. 48. o.

<sup>62</sup> MARKÓ 2003. 1443. o.

<sup>63</sup> A kúriai tanácselnökség rövid említése: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o., KOVÁCS 1969a. 1097. o., MARKÓ 2003. 1443. o., N.N. 2008. 1. o. Kovács, Markó és a Wikipédia az eseményt tévesen 1867-re teszi.



nyaügyek Szakosztályát (tanácsát) vezette 1875-ig, mikor saját kérésére nyugállományba helyezték. (Új adat, hogy az akkor eszerint 1869 májusában, vagy később készült nyomtatott bírósági lakjegyzék szerint 1869-ben az öt kúriai legfőbb ítélőszéki tanácselnökök egyikeként bíraskodó Zsoldos a Lipót utca 18. (illetve egy, a példányunkban lévő (véltetőleg hivatali) ceruzás javítás<sup>64</sup> alapján Lipót utca 8. szám) alatt lakott. Ez az utca ma az ország bevásárlóutcája, a budapesti Váci utca, amely 1690-től Lipót utca (Leopoldgasse) volt).<sup>65</sup>

1874. június 19-én a Szent István Rend (a legmagasabb magyar állami kitüntetés) kiskeresztjét kapta meg az indokolás szerint „48 éves közhasznú és kitűnő szolgálatai elismeréséül”.<sup>66</sup> (Minderről pöstyéni hévízi kúrása időtartama alatt értesült.)<sup>67</sup> Új ismeretként említendő, hogy mikor Rózsa Sándor harmadik perében a kúriai Legfőbb Ítélőszék a pesti királyi Ítéltábla másodfokon a halálos ítéletet megerősítette, Zsoldos ez ellen foglalt állást. Végül a király, I. Ferenc József 1874. november 23-án az ítéletet életfogytiglani szabadságvesztésre változtatta.<sup>68</sup> Zsoldos 1875-ös nyugalmazását követően veszprémi és sárbogárdi birtokain gazdálkodott.<sup>69</sup> Hogy ilyen idősen szükséges volt birtokait kormányoznia, arra jól mutat rá az az 1881. november 19-én kelt magánlevél-részlet, melyet Tóth Lőrincnek, 'kedves öccsének' írt: „Előbb, míg mások miliói felett ítéltém, és mások uradalmait osztogattam, a magam néhány szilvafája és kis birtoka tájára sem mehettém. Most kötelességemnek tartom magam és barátaim által mindent elkövetni, hogy ennek értékét növeljem.”<sup>70</sup> Zsoldos jellemét az fejezi ki legjobban, hogy nemcsak belsőleg volt bíró, de ezt a külsőségekben, életmódjában is érzékeltette, amikor az angol értelemben vett judge módjára csupán rokonaival és belső barátaival érintkezett, társaságban nem forgott. Ahogy Tóth Ignác írja róla: „[...] tőle soha egy illetlen kifejezést, káromlást, haragos szót hallani nem lehetett.”<sup>71</sup> Elmélyült jogtudós és valódi bíró volt. A Magyar Tudományos Akadémia legrégebbi rendes tagjaként (doyen) ragadta el a halál 82 esztendősen az akadémikust és jeles bírót. Korábbi levelező tagsága ekkor közel volt ahhoz a fél évszázados jubileumhoz, amely közigazgatási pályáját jellemezte.

## Tudományos pályája

Tevékenységének egy kisebb szeletét fedi le a tudományos pálya. Zsoldos sosem kapott katedrát, ellenben viszonylag termékenynek mondható jogi író volt, bár legtöbb megjelent

---

<sup>64</sup> A forrás feltehetőleg bírósági betanított példány, esetleg vezetői, titkársági, vagy bírói magánpéldány lehetett, mert számos ceruzás javítás van a nyomtatványban a lakcímeke t illetően.

<sup>65</sup> N.N. 1869. 6. o.

<sup>66</sup> Az 1874. június 7-i, Budapesten, Bittó István m. kir. miniszterelnök vezetésével tartott miniszteri értekezlet jegyzőkönyvéből: „Igazságügyminister úr [Dr. Pauler Tivadár] bejelentette, hogy Zsoldos Ignác, a magy. Kir. Curia lf. Ítélszéki osztályának tanácselnöke részére az igazságszolgáltatás terén, valamint az írói pályán közel 50 éven át szerzett kitűnő érdemeinek elismeréséül a szent István rend kiskeresztjének díjmentes adományozását szándékozik a felség körüli ministerén útján Ő Felségénél javaslatba hozni.” Forrás: MNL OL K27 1874. 06. 07. 2. o.

<sup>67</sup> TÓTH 1886. 49. o. Röviden említi a kitüntetés tényét: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o., N.N. 2008. 1. o. Zsoldos 1825-ben már országgyűlési ablegatus volt. Az országgyűlés 1825. szeptember 11-én ült össze. 1874. június 19-én valóban 48 éve szolgált, de 1874. szeptember 11-én ez már a 49. év volt. Ennek fényében Tóth helyesen mutat rá, hogy 50 évnyi pályát futott be 1875-ös nyugdíjazásakor.

<sup>68</sup> ZILAHY 1961. 261–273. o., HABERMANN 2000. 173–176. o., NÁNÁSI 2008. 26–27. o., NÁNÁSI 2020. 21–22. o.

<sup>69</sup> A részletekre: TÓTH 1886. 50–52. o. A tény egyszerű említése csak Szinnyeinél olvasható: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o.

<sup>70</sup> TÓTH 1886. 50. o.

<sup>71</sup> TÓTH 1886. 52. o.

műve kívül esett a jogi nézőpontra. [Itt a tizenkét megjelent munkája közül a következő tárgykörök említendők: erkölcsstan/etika (három mű: két magyar<sup>72</sup> és egy német nyelvű két kiadásban),<sup>73</sup> pedagógia (két mű),<sup>74</sup> továbbá latin filológia (Seneca-fordítások-három mű),<sup>75</sup> valamint egy korai református kollégiumi évfolyami búcsúbeszéd (egy latin nyelvű mű) említendő].<sup>76</sup> Azaz 5 önállóan megjelent nem jogi mű (9 kiadásban) áll szemben 7 önállóan közzétett jogi opusszal (17 kiadásban, nyelvi változatban). Ez mindösszesen 26 kiadvány, mely mellett még 1 tanulmányt is idézünk a továbbiak során.<sup>77</sup> Emellett 3 kéziratos műve is fennmaradt.<sup>78</sup> Ez összesen 30 forrás. **{Fotó: 6.jpg Képalá: Néhány szó a honi közbátorságról című könyvének 1838-as kiadása. Forrás: EKMK Helytörténeti Gyűjtemény}**

Érdekes, hogy korai műveit Deák Ferencnek is megmutatta.<sup>79</sup> A jogi munkák között a közbátorság<sup>80</sup> és az örökváltság<sup>81</sup> témaköre mellett további három, hazai nyelven írt váltójogi kötet is van, ezeket mélyebben nem elemezzük.<sup>82</sup> (Említendő, hogy 1841-es váltójogi kötete az egyetlen, mely Veszprémben hagyta el a sajtót. A fő mű a helyi önkormányzatok tárgykörébe vágó monográfia a szolgabírói hivatalról, amely azonban a szolgabírák szerteágazó feladatai miatt a hazai szakigazgatásokra történő legkorábbi magyar nyelvű tudományos rávilágítás.<sup>83</sup> Jelentős a mezei rendőrségről írt magyar<sup>84</sup> kis kötetecske, ez a hazai rendészeti igazgatás egy részterületének legkorábbi (bár csupán népszerűsítő jellegű) magyar nyelvű feldolgozása, továbbá a biográfiai és bibliográfiai irodalom adatszerűen említ német,<sup>85</sup> horvát,<sup>86</sup> valamint

---

<sup>72</sup> ZSOLDOS 1840. 1–56. o., ZSOLDOS 1872a. 1–56. o. Az erkölcsstan 1840-es első magyar nyelvű kiadásából ma mindössze néhány közgyűjteményi példány ismeretes, és 1854-es első német kiadásából az OSZK sem őriz példányt, csak az MTA. Előbbiből a szülőváros, Pápa református könyvtára őrzött meg egy exemplumot.

<sup>73</sup> ZSOLDOS 1854. 1–60. o., ZSOLDOS 1873a. 1–60. o.

<sup>74</sup> ZSOLDOS 1836. 1–86. o., ZSOLDOS 1838a. 1–307. o.

<sup>75</sup> ZSOLDOS–SENECA 1858. 1–86. o., ZSOLDOS–SENECA 1861a. 1–64. o., ZSOLDOS–SENECA 1872b. 1–69. o., ZSOLDOS–SENECA 1873b. 1–409. o.

<sup>76</sup> ZSOLDOS 1821. o.

<sup>77</sup> SZINNYEI F. 1914a. 1952–1953. o. Zsoldos műveinek felsorolása (hiányos bibliográfiai leírások az eltérő kiadások és a nyelvi változatok bibliográfiai feltüntetésével). A kiadványok többsége rövidebb, 100 oldal alatti.

<sup>78</sup> ZSOLDOS 1874a., ZSOLDOS 1874b., ZSOLDOS 1874c. (A kéziratosokat nem láttuk, keletkezési időpontjuk vélelmen alapul).

<sup>79</sup> EÖTVÖS 1901. 201. o.

<sup>80</sup> ZSOLDOS 1838b. 1–108. o.

<sup>81</sup> ZSOLDOS 1847. 1–88. o.

<sup>82</sup> ZSOLDOS 1841. 1–30. o., ZSOLDOS 1845. 1–132. o., ZSOLDOS 1861b. 1–44. o.

<sup>83</sup> ZSOLDOS 1842a. 1–929. o. A törvénykezési rész későbbi kiadásai: ZSOLDOS 1844a. 1–427. o., ZSOLDOS 1861c. 1–427. o., ZSOLDOS 1866 1–427. o.

<sup>84</sup> ZSOLDOS 1843a. 1–48. o. (Az első kiadás 1842-ben jelent meg ugyanott. Ebből az OSZK-ban nincs példány.) ZSOLDOS 1842b. 1–48. o.

<sup>85</sup> A német adata: „[Hoblik Márton] *Zsoldos Ignác, Mezei rendőrség (Pápa, 1842 és 1843) c. munkáját németre s illyre fordította.*” A forrás: id. SZINNYEI J. (1902b) 927. o. <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/h/h08362.htm> A német nyelvű párhuzamos címre utalás az alábbi világhálós linken olvasható: [https://play.google.com/store/books/details/Ignacz\\_Zsoldos\\_A\\_mezei\\_rendorseg\\_fobb\\_szabalyai](https://play.google.com/store/books/details/Ignacz_Zsoldos_A_mezei_rendorseg_fobb_szabalyai)

A német párhuzamos cím (az 1843-as pápai kiadás egyes példányaiban) *Die vorzüglichsten und hauptsächlichsten der Feldpolizei*. Ilyen variánsal példány formában nem találoztunk, adataink forrása egy világhálós címmel, de a lapolvasó berendezéssel beolvasott könyv nem volt elérhető Magyarországról. Kikövetkeztetett bibliográfiai leírása: ZSOLDOS 1843b 1–96. o.

<sup>86</sup> A horvát adata: „[Hoblik Márton] *Zsoldos Ignác, Mezei rendőrség (Pápa, 1842 és 1843) c. munkáját németre s illyre fordította.*” (Az illír horvátot jelent alapvetően. Hoblik szerbül, és horvátul is tudott, vélhetően maga is szláv eredetű volt.) Hoblik Márton filozófiai doktor, táblabíró, bölcsészakadémikus életrajzához ld.: id. SZINNYEI J. 1902b. 927. o. Életréje egyéb forrás: PÉTERFI 1937. 58. o. A lentebb jelzett magyar-horvát kiadásvariáns nem tünteti fel a fordító személyét, de az vélhetően Hoblik Márton. ZSOLDOS 1844b. 1–71. o.

szerb<sup>87</sup> párhuzamokat, illetve felleltünk olyan kiadást, melyben a (cirill betűs) román címmel és szöveggel jelent meg a kiadvány.<sup>88</sup> Világossá kell tennünk, hogy egy ilyen korai népszerűsítő munka esetében ezek az idegen nyelvi párhuzamok igen jelentősek nemcsak a közigazgatás-tudomány, hanem a kelet-közép-európai általános komparatiztikai tudomány szempontjából is. Tény, hogy magyar-német, magyar-román, továbbá magyar-szerb kétnyelvű kiadása is volt a kis kötetnek. (A magyar-német kiadásvariáns nem volt fellelhető.)<sup>89</sup>

Zsoldos tudományos pályájához kötődő életeseményei néhány ecsetvonással felvázolhatóak. Tudományos pályája úgyszólván a csúcson, a Tudós Társaság nagy és megelőlegezett bizalmával indult, de már korábbi publikációkkal előlegezetten. Gyakorlatilag 1837. szeptember 7-én a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta.<sup>90</sup> Tóth a hivatalos indokolást ekképpen idézi: „Még csak e kisebb műve [az 1836-os, 85 lapra terjedő Nevelésünk hiányai<sup>91</sup> című neveléstani munkájáról van szó – K. Gy.]<sup>92</sup> s folyóiratokban közölt cikkei láttak napvilágot, de nagyobb munkákhoz szolgáló szorgalmas előkészülete ismeretes, s ő maga, mint Veszprém megye s a Dunántúli Reformált [Református – K. Gy.] Egyházkerület főjegyzője, Veszprém, Győr, Komárom, és Somogy megyék táblabírája, tekintélyes és tisztelt hivatalos állásban volt, midőn már szerzett érdemei elismeréséül, sa még szerzendőkreb uzdító foglalól,<sup>93</sup> a M.[agyar] Akadémia 1837. szept.[ember] 7-én levelező tagjává választotta [...].”<sup>94</sup> Gyorsan megtörtént rendes taggá választása is. „[A]z igazgatótanács pedig 1838. szept.[ember] 8-án a törvénytudományi osztály vidéki rendes tagjává nevezte ki [...] az akkorig üresen álló negyedik helyre [...].”<sup>95</sup> Csak rendes tagi székfoglaló értekezése ismeretes előttünk. Ez 1839. november 17-én hangzott el.<sup>96</sup> A bírákról s bíraskodásról általában<sup>97</sup> című írásról van tehát szó, amely *A szolgabírói hivatal* című fő műben is megtalálható szövegszerűen. {Fotó: 5.jpg, 5a.jpg, 5b.jpg Képalá: Gróf Teleki József levele Zsoldos Ignáchoz a Tudós Társaság (később: MTA) rendes tagjának megválasztása alkalmából. Forrás: MNL VeML XIV. 15. Zsoldos Ignác iratai}

Kiemelkedő pont volt tudományos pályáján *A szolgabírói hivatal* című magnum opus, mely 1843-ban a Magyar Tudományos Akadémia nagyjutalmával lett kitüntetve.<sup>98</sup> (Ez a megtiszteltetés Tóth szerint akkoriban 200 arannyal járt együtt.)<sup>99</sup>

Fontos tény volt külföldi elismertségét illetően, hogy 1867. október 20-án német nyelvű erkölcsstanáért a párizsi Institut pour l’abolition de l’Esclavage en Afrique tiszteletbeli elnökévé

<sup>87</sup> A szerb adatra: „Olvasó könyvecske (sic!). *A mezei rendőrség főbb szabályai*. Buda, 1844. (magyar és szerb címmel és szöveggel) [jelent meg–K. Gy.]” Forrás: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o. A szerb kiadás példányára 2022 augusztusában találtunk rá. A kiadvány Szege den jelent meg. A bibliográfiailag pontos leírás: ZSOLDOS 1844c. 1–54. o. A fordító A. N. rövidítéssel nevezte meg magát.

<sup>88</sup> ZSOLDOS 1844d. 1–77. o.

<sup>89</sup> Általában a magyar közigazgatási nyelv nem volt hatástalan a szomszédos népekre. Erre: GÁLDI 1942. 79. o.

<sup>90</sup> TÓTH 1886. 22. o., valamint a pontos évszámot közölve: MARKÓ 2003. 1443. o., illetőleg a tényt és az évet említve csupán: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o., KOVÁCS 1969a. 1097. o., N.N. 2008. 1. o.

<sup>91</sup> ZSOLDOS 1836. 1–86. o.

<sup>92</sup> Illetve volt egy korábban már említett pápai református kollégiumi latin búcsúbeszéde 1821-ben, amely szintén megjelent ugyanazon évben, Győrben: ZSOLDOS 1821. o.

<sup>93</sup> A 25 év alatti életkorban megválasztott akadémikusokról: TIGYI 2006. 344–355. o.

<sup>94</sup> TÓTH 1886. 22. o. valamint a pontos évszámot közölve: MARKÓ 2003. 1443. o., illetőleg a tényt és az évet említve csupán: SZINNYEI F. 1914a. 1952. o., KOVÁCS 1969a. 1097. o.

<sup>95</sup> TÓTH 1886. 22. o. Jogászakadémikus volt ekkor még: Stettner György, Szász Károly, Szlemenics Pál (Zsoldos korábbi professzora), valamint Zádor György.

<sup>96</sup> MARKÓ 2003. 1443. o., az adatot más forrás nem hozza.

<sup>97</sup> MARKÓ 2003. 1443. o. közli a teljes címet, TÓTH 1886. 28. o. *‘Bírákról s bíraskodásról’* alakban hozza a művet. A pontos bibliográfiai leírására: ZSOLDOS 1842c. 353–375. o.

<sup>98</sup> TÓTH 1886. 24–25. o., 28. o., valamint 1842-es évszámmal említi a tényt: MARKÓ 2003. 1443. o.

<sup>99</sup> TÓTH 1886. 25. o.

(membre président d' honneur) választotta.<sup>100</sup> (Minden valószínűség szerint a latin és a német mellett franciául is jól tudott, angolul pedig legalább olvasott forrása használata tanúsága szerint). Alighanem Zsoldos erős szabadságszeretete, és rabszolgaság-ellenessége inspirálta a francia társaság (intézet) tagjait arra, hogy e jelentős címmel kitüntessék. 1867-ben Eötvös Károly visszaemlékezése szerint Zsoldos egy vármegyei deputációt tagjaként a főszónok „cifra beszéde” után őszinte szavaival érte el gróf Mikó Imre miniszternél, hogy Veszprém vármegyén a Székesfehérvárról induló vasút áthaladjon.<sup>101</sup>

A tudományos pálya lezárását az 1880 májusában a Budapesti Királyi Tudományegyetem által adományozott díszdoktorátus (‘tisztelbeli jogtudori cím’) elnyerése jelentette.<sup>102</sup> Elmondható, hogy Zsoldos Ignác mindenképpen rászolgált valamennyi kitüntetésre, amelyet életében kapott. Halvány arcszíne miatt rövidebb életidőt gondolt magának,<sup>103</sup> de a ma is tekintélyesnek számító 82 évet is megélte. Veszprém városában található sírhelye, melyet sajnálatosan felszámoltak, de helyének emléktáblával történő megjelölése folyamatban van. Szomorú tény, hogy a jeles jogtudós életművét sokáig a feledés homálya övezte.

### Újabb adatok fő műve korabeli értékelését illetően

Eötvös Károly visszaemlékezésében utal a *Szolgabírói hivatal*<sup>104</sup> című alapmű jelentőségére. A solgabírák és az esküdtek számára készült kézikönyvként jellemzi. Mindehhez hozzátehetjük, hogy Zsoldos elméleti tehetségén túlmenően kiemelkedő, számos vármegyében híres gyakorlati munkássága szolgáltatta az alapot.<sup>105</sup> A közigazgatás elméleti és gyakorlati tankönyvének látta a kiadványt a kor annak ellenére, hogy Zsoldos soha nem volt egyetemi oktató vagy kutató (jogi író természetesen igen), így egyetemi tankönyvet nem írt. (Ezt – időben évtizeddel később – először magyar nyelven kiemelkedő kézikönyvében 1854-ben Récsi Emil tette meg, kifejezett itthoni idegennyelvű előzmények nélkül).<sup>106</sup>

A mű három változást („rendszerváltást”) is megért, de az addig (még 1842-ben is a reformkor közepén) világosan a távoli, bécsi központi hatalommal szemben a nemzetmegtartó vármegyei helyi önkormányzás, és benne a solgabíró roppant mennyiségű feladatvállalása a haza és a magyarság védőbástyájává tette e körben a jogintézményeket. A három változás 1842-höz képest a mű első, törvénykezési részének megújított kiadásait hozta magával. Így az 1842-es teljes összkiadás után a törvénykezési (helyi bíráskodási/ítélkezési, pl. kihágások) 1844, 1861 és 1866 utat jelentett a reformkor alapozó időszakától az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc mellett a Bach-rendszer, a Schmerling-provizórium korán keresztül gyakorlatilag a kiegyezés időszakáig ívelt.<sup>107</sup> Érdemes idézni a mű Deák Ferencnek szóló ajánlását: *„Kedves Barátom! Fogadd szívesen barátom, e parányi gondolatgyűjteményt, melyet, míg te a haza dolgaiban fáradoztál, hivatásom sokkal kisebb körében gyűjtöttem. S ha egykor arra a helyre jövedesz,*

<sup>100</sup> TÓTH 1886. 47–48. o.

<sup>101</sup> EÖTVÖS 1901. 195–197. o.

<sup>102</sup> TÓTH 1886. 50. o. *Veszprém című hivatalos heti közlönyben jelent meg: „Zsoldos Ignác legfőbb itélőszéki nyugalmazott tanácselnök úr ő méltóságát azon szép kitüntetés érte, hogy a budapesti egyetem újjáalakításának századik évfordulója alkalmával őt a tisztelbeli jogtudori diplomával megtisztelte, mit ő Felsege is helybenhagyott. Veterán tudósunkat Isten sokáig éltesse!” Veszprém, 1880. máj. 16. Személyi hír. 3. o. Zsoldos Ignác hosszabb levélben köszönte meg a köszöntőt. Veszprém, 1880. máj. 23. 3. o.*

<sup>103</sup> EÖTVÖS 1901. 201. o.

<sup>104</sup> A mű részletes elemzése: KOI 2013. 32–40. o., KOI 2014. 125–135. o.

<sup>105</sup> EÖTVÖS 1901. 199–200. o.

<sup>106</sup> KOI 2013. 47–72. o., KOI 2014. 141–170. o.

<sup>107</sup> ZSOLDOS 1844a. 1–427. o., ZSOLDOS Ignác 1861c. 1–427. o., ZSOLDOS 1866 1–427. o.

hol a kifáradt gyűjtő, hogy egy újabb munkás életet kezdhessen, nyugalmát pihenni fogja: lépj közelébe a ma kis dombnak, és mondd barátidnak: Ismertem őt, nem volt benne rossz az akarat. – S ez a sírhantokat, hidd el, könnyítendi.”<sup>108</sup>

Eötvös Károly így ír Zsoldosról: „Veszprém városának piacán áll egy dupla tetős régi ház egy magaslaton. Kevés ház van a városban, mely régiebb volna, mint ez. Ebben lakik és innen jár ki naponként sétálni a közdolgozók barátaival elbeszélgetni a ház öreg gazdája: Zsoldos Ignác. Kevés ember van az országban, aki idősebb volna, mint ő, érdemesebb egy sincs. Régi ház, régi gazda, legöregebb táblabíró: egyaránt a köztisztelet tárgya mind a három.”<sup>109</sup>

## Felhasznált irodalom

BOROVSKY Samu (1896-1905): *Magyarország vármegyei és városai. (Magyarország monográfiaja). A magyar korona országai történetének, földrajzi, képzőművészeti, nérrajzi, hadügyi, és természeti viszonyainak, közmívelődési és közgazdasági állapotának enciklopédiája I-XXIV.* Országos Monográfia Társulat, Budapest.

EÖTVÖS Károly (1901): A legöregebb táblabíró. In: EÖTVÖS Károly: *Magyaralakok V. Révai Testvérek*, Budapest. 195–203. o. [Első közlés: *Veszprém, 1885. ápr. 5. 1–2. o.*]

GÁLDI László (1942): *Magyar-román szellemi kapcsolatok.* Magyar Szemle Társaság, Budapest. A Magyar Szemle Társaság Kis Könyvtára (sic!) 126. o.

HABERMANN Gusztáv (2000): Rózsa Sándor pere. In: HABERMANN Gusztáv: *Rengy-Aigner Ferdinánd és kora.* Sigillum 2000 Bt. – Effo Kiadó és Nyomda. 173–176. o.

HUDI József (1986): Veszprém vármegye nemessége 1848 előtt. In: SOMFAI Balázs (szerk.): *A Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi és Pécsi Bizottságának VI. konferenciája.* Veszprém, 1984. április 16–17. MTA, Pécs-Veszprém. 339–351. o.

KOI Gyula (2013): *Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája.* Zsoldos Ignác (1803–1885) Récsi Emil (1822–1864) Concha Győző (1846–1933) Magyar Zoltán (1888–1945). Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest.

KOI Gyula (2014): *A közigazgatás-tudományi nézetek fejlődése. Külföldi hatások a magyar közigazgatási jog és közigazgatástan művelésében a kamerálisztika időszakától a Magyar-iskola koráig.* Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó. Budapest.

KOVÁCS István (1969a): Zsoldos Ignác [címszó]. In: KENYERES Ágnes szerk.: *Magyar életrajzi lexikon II. L-Z.* Akadémiai Kiadó. Budapest. 1097. o.

KOVÁCS István (1969b): Tarnóczy Kázmér [címszó]. In: KENYERES Ágnes szerk.: *Magyar életrajzi lexikon II. L-Z.* Akadémiai Kiadó. Budapest. 825. o.

MARKÓ László (2003): Zsoldos Ignác [címszó]. In: BALOGH Margit – BURUCS Kornélia – HAY Diana – MARKÓ László: *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825–2002 III.* (szerk.: Glatz Ferenc). MTA Társadalomkutató Központ – Tudománytár. Budapest. 1443. o.

MÁRTON István (1817): *Kersztjén morális kis katekizmus a helvéciai vallástétellel megegyezőleg a magános olvasók használatára készítette s kiadta* ---. Anton Pichler – Anton Haykul, Bécs.

MÁRTON István (1819): *A papsa doktor a sínlődő Kánt (!) körül.* K.n., h.n.

MÉSZÖLY Gedeon (1917): Zsoldos Ignác és gróf Széchenyi István. *Akadémiai Értesítő* 57. évf. 1. sz. 1917/1. 85–90. o.

NÁNÁSI László (2008): A vád hatóságai. *Jogtörténeti Szemle* 21. évf. 3. sz. 2008/3. 21–31. o.

<sup>108</sup> ZSOLDOS (1842a) I. V–VI. (a fenti levélszerű ajánlás szövege). Szintén közli: EÖTVÖS 1901. 202–203. o. Bevezetés: ZSOLDOS (1842a) I. VII–XIII. Rövid ajánlás (négy sorba szedve): „*Deák Ferencnek/hazaifjúi s baráti/tisztelettel/ajánlva.*” ZSOLDOS (1842a) I. III.

<sup>109</sup> EÖTVÖS 1901. 203. o.

NÁNÁSI László (2020): *Legenda és valóság. Rózsa Sándor bűnügyei. (Út Szegedtől Szamosújvárig)*. In: KÁDÁR Hunor (szerk.): *Az első bűnügy-történeti konferencia előadásai*. Forum Iuris Kiadó, Kolozsvár. 9–24. o.

N. N. (1869): *Névsorozata a magyar kir.[ályi] Curia Semmitő- és Legfőbb Ítélszékei úgyszintén [a]Váltófeltörvényszék és a kir.[ályi] Ítéltábla személyzetének a lakások feljegyzése mellett*. Kocsi Sándor, Pest.

N. N. (2009): *Zsoldos Ignác-Wikipédia [címszó]*. [http://hu.wikipedia.org/wiki/Zsoldos\\_Ignác](http://hu.wikipedia.org/wiki/Zsoldos_Ignác)

PÉTERFI Mária (1937): *Hoblik Márton élete és munkássága*. Szerzői kiadás, Budapest.

SCHOLTZ Róbert (2011): *Veszprém vármegye*. In: SCHOLTZ Róbert: *64 vármegye*. Szalai Könyvek. Budapest. 106–107. o.

SZINNYEI Ferenc (1914a): *Zsoldos Ignác [címszó]*. In: id. SZINNYEI József – SZINNYEI Ferenc: *Magyar írók élete és munkái XIV*. Telgárti-Zsutai. Hornyánszky Viktor, Budapest. 1952–1953. o.

SZINNYEI Ferenc (1914b): *Zsoldos János [címszó]*. In: id. SZINNYEI József – SZINNYEI Ferenc: *Magyar írók élete és munkái XIV*. Telgárti-Zsutai. Hornyánszky Viktor, Budapest. 1953–1954. o.

id. SZINNYEI József (1902a): *Mándi Márton István [címszó]*. In: id. Szinnyei József – SZINNYEI Ferenc: *Magyar írók élete és munkái VIII*. Löbl-Minnich. Hornyánszky Viktor, Budapest. 730–734. o.

id. SZINNYEI József (1902b): *Hoblik Márton [címszó]*. In: id. SZINNYEI József – SZINNYEI Ferenc: *Magyar írók élete és munkái IV*. Gyalay-Hyrtl. Hornyánszky Viktor, Budapest. 923–927. o.

id. SZINNYEI József (1903): *Noszlopy Ignác [címszó]*. In: id. SZINNYEI József – SZINNYEI Ferenc: *Magyar írók élete és munkái IX*. Mircse-Oszvaldt. Hornyánszky Viktor, Budapest. 1093. o.

TIGYI József (2006): *Hol teremnek az akadémikusok? Magyar Tudomány* 166. évf. 3. sz. 2006/3. 344–355. o.

TÓTH Lőrinc (1886): *Emlékbeszéd Zsoldos Ignác a M. T. Akadémia rendes tagja felett*. MTA, Budapest. A Magyar Tudományos Akadémia tagjai fölött tartott emlékbeszéd.

ZILAHY Károly (1961): *Rózsa Sándor pere*. In: ZILAHY Károly: *Zilahy Károly válogatott művei*. Szépirodalmi Könyvkiadó. Budapest. 261–273. o.

**\*ZSOLDOS Ignác (1817/18): Pápai joghallgató szónoklattan értekezés. Kézirat. Latin nyelven. MNL VeML XIV. 15.**

ZSOLDOS Ignác (1821): *Honores supremi, quos Dno. M. Nagy in auditorio collegii ref. Papensi majori nomine condiscipulorum suorum detulit*. Leopold Streibig, Győr.

ZSOLDOS Ignác (1836): *Nevelésünk hiányai*. Egyetemi Nyomda. Buda.

ZSOLDOS Ignác (1838a): *Életpálya*. Református Főiskola – Szilády Károly, Pápa.

ZSOLDOS Ignác (1838b): *Néhány szó a honi közbátorságról*. Trattner-Károlyi, Pest.

ZSOLDOS Ignác (1840): *Népszerű erkölcsstudomány*. Buda. Első kiadás.

ZSOLDOS Ignác (1841): *A magyar váltótörvény vázlat, táblákban*. Jesztány Tóth János, Veszprém.

ZSOLDOS Ignác (1842a): *A szolgabírói hiva tal I. Törvénykezési rész. II. Közrendtartási rész*. Pápai Református Kollégium, Pápa. Első kiadás. (A második rész tekintetében egyetlen kiadás).

ZSOLDOS Ignác (1842b): *A mezei rendőrség főbb szabályai. Az 1840: IX. törvénycikkely nyomán*. Pápai Református Kollégium, Pápa. Első kiadás.

ZSOLDOS Ignác (1842c): A bírákról s bíraskodásról általában. In: Toldy Ferenc (szerk.): *A Magyar Tudós Társaság Évkönyvei V. 1838-1840*. Egyetemi Nyomda, Buda. 353–375. o.

ZSOLDOS Ignác (1843a): *A mezei rendőrség főbb szabályai. Az 1840: IX. törvénycikkely nyomán*. Pápai Református Kollégium, Pápa. Második kiadás.

ZSOLDOS Ignác (1843b): *Die vorzüglichsten und hauptsächlichsten der Feldpolizei*. Pápai Református Kollégium, Pápa. Harmadik kiadás, a második kiadás magyar-német címlap- és fordításvariánsa.

\*ZSOLDOS Ignác (1843c): *A népnevelés tárgyában kiküldött kerületi választmány javaslata. Táblázattal*. Wéber S. Lajos, Pozsony.

\*ZSOLDOS Ignác (1844): *Törvényjavaslat a megyei választások [sic!] és köztanácskozások szabályozásáról*. Wéber S. Lajos, Pozsony.

ZSOLDOS Ignác (1844a): *A szolgabírói hivatal I. Törvénykezési rész*. Pápai Református Kollégium, Pápa. Második kiadás.

ZSOLDOS Ignác (1844b): *Книжица чтения главна правила полоског редохренителства...* [Knižica čteníâ glavna pravila poloskog redohrenitelstva...]. Egyetemi Nyomda, Buda. Negyedik kiadás.

ZSOLDOS Ignác (1844c): *Pol'skog redohranitelstva glavniâ pravila po stopama IX zakonnog člana 1840*. Spisao Ignâtie Žoldoš, a s mađarskog na serbski êzik preveo A. N. Iovan Grin, Szeged. Ötödik kiadás.

ZSOLDOS Ignác (1844d): *Regulele maj de kepetenije a policiej de kamp*. Preînt. de Alexie Popoviçi. Egyetemi Nyomda, Buda. Hatodik kiadás.

ZSOLDOS Ignác (1845): *A magyar váltótörvény, miképp az 1840. évi XV. tc. némely szakaszai, az 1844. évi VI. tc. által világosítottak, silletőleg módosítottak*. Egybeilleszté ---. Beimel Károly, Pest.

ZSOLDOS Ignác (1847): *Örökösátság*. Trattner-Károlyi, Pest.

ZSOLDOS Ignác – ZÁDOR (Stettner) György ford. (1853): *Ausztriai általános polgári törvénykönyv: kihirdettetett az 1852. november 29. nyílt paranccsal Magyar-, Horvát- és Tótországban, a Szerb vajdaságban és a Temesi Bánságban, az ezen törvénykönyvre vonatkozó, a függelékben foglalt utólagos rendeletekkel együtt*. Allgemeines österreichisches bürgerliches Gesetzbuch: kundgemacht mit dem Patente vom 29. November 1852 in den Königreichen Ungarn, Croatien und Slavonien, der serbischen Woiwodschaft und dem Temeser Banate, sammt den auf dieses Gesetzbuch sich beziehenden in dem Anhang enthaltenen nachträglichen Verordnungen I.-III. Cs. Kir. Udvari és Állami Nyomda – K. und K. Hof- und Staatsdruckerei. Bécs-Wien.

ZSOLDOS Ignác (1854): *Volkstümliche Sittenlehre*. Aus dem Ungarischen frei übersetzt von A. Frankenburg. Szerzői kiadás, Bécs. Első kiadás.

ZSOLDOS Ignác ford. – Seneca, Lucius Annaeus (1858): *L[ucius] Annaeus Seneca vigasztalása Marciához*. [De consolatione ad Marciam]. Beimel és Kozma, Pest.

ZSOLDOS Ignác ford. – Seneca, Lucius Annaeus (1861a): *L[ucius] Annaeus Seneca könyve Serenniusához a kedélynyugalomról*. [De tranquillitate animi]. Scheiber, Pozsony.

ZSOLDOS Ignác (1861b): *A váltó- és csődügyekben, a tekintetes királyi Váltófeltörvényszéken, és a főméltóságú királyi Hétszemélyes táblán megállapított elvek*. Müller, Pest.

ZSOLDOS Ignác (1861c): *A szolgabírói hivatal I. Törvénykezési rész*. Pápai Református Kollégium, Pápa. Harmadik kiadás.

\*ZSOLDOS Ignác (1861d): *A szolgabírói hivatal I. Törvénykezési rész*. Müller Gyula, Pest. Bővített harmadik kiadás.

ZSOLDOS Ignác (1866): *A szolgabírói hivatal I. Törvénykezési rész*. Pápai Református Kollégium, Pápa. Negyedik kiadás.

ZSOLDOS Ignác (1872a): *Népszerű erkölcsstan*. Pest. Második kiadás.

ZSOLDOS Ignác ford. - Seneca, Lucius Annaeus (1872b): *A bölcs állhatatosságáról, vagy hogy a méltatlankodás nem hat a bölcsre.* [De constantia sapientis]. Aigner, Pest.

ZSOLDOS Ignác (1873a): *Volkstümliche Sittenlehre.* Aus dem Ungarischen frei übersetzt von A. Frankenburg. Zilahy-Wodianer, Leipzig-Pest-Wien. Második kiadás.

ZSOLDOS Ignác ford. - Seneca, Lucius Annaeus (1873b): *Lucius Annaeus Seneca munkái* [Vigasztalás Marciához. A kedélynyugalomról. A bölcs állhatatosságról. A kegyelmességről. A bölcs nyugélete]. Aigner, Pest.

ZSOLDOS Ignác (1874a): *Egy elhunytnek levelei.* [Kézirat]. H. n.

ZSOLDOS Ignác (1874b): *Töredékek magam és kortársaim életéből.* [Kézirat]. H. n.

ZSOLDOS Ignác (1874c): *Adalékok Zsoldos Ignác élettöredékeihez.* [Kézirat]. H. n.